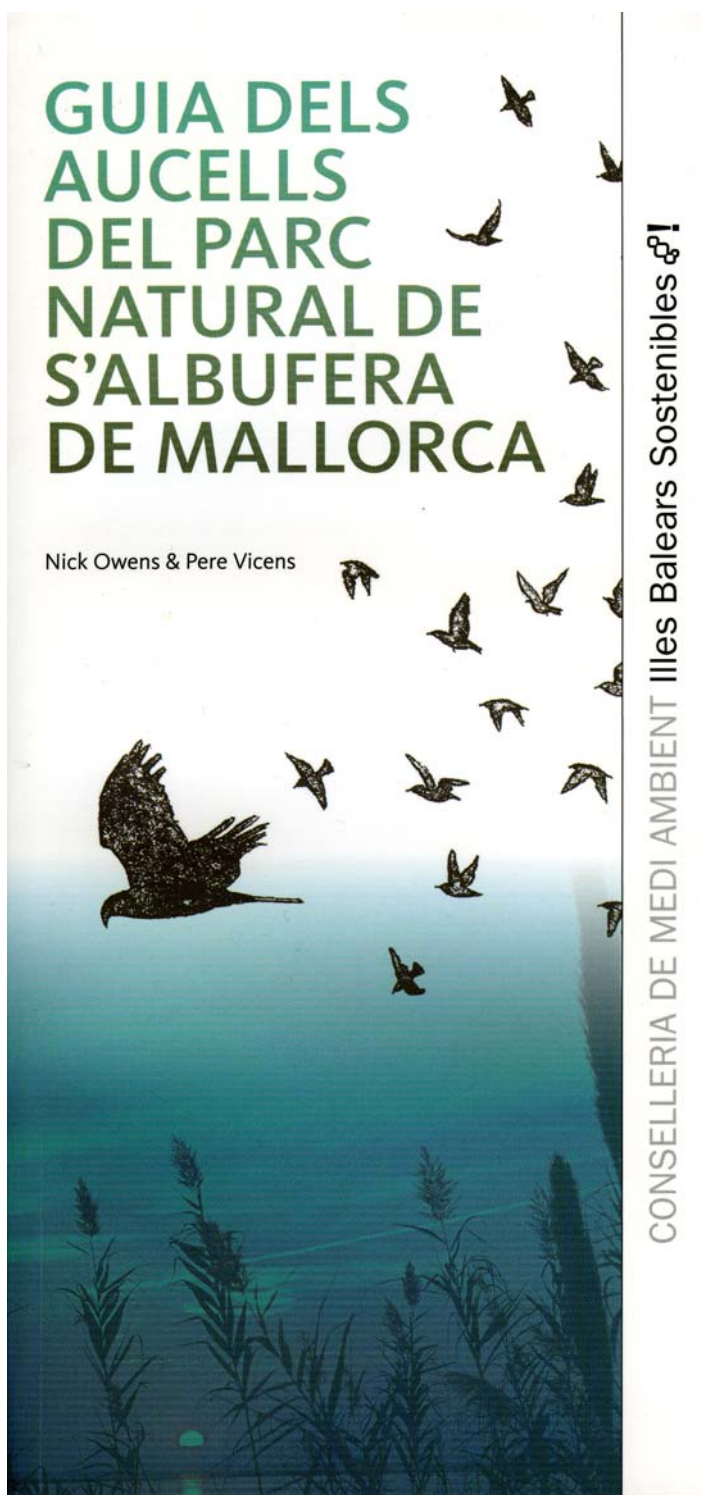

Versió només text

Textos: **Nick Owens i Pere Vicens**
Dibuixos : Nick Owens
Fotografies cedides per Maties Rebassa
Coordinació: Nick Riddiford i Maties Rebassa

Disseny i Maquetació: www.accentgrafic.com
Impressió: Impremta Rubines (Binissalem)
Dipòsit legal: PM-254-2009

GUIA DELS AUCELLS DEL PARC NATURAL DE S'ALBUFERA DE MALLORCA

Nick Owens & Pere Vicens

El Parc Natural de s'Albufera de Mallorca, creat en l'any 1988, és un atractiu cada vegada més gran per als amants dels aucells i és conegut i apreciat fins i tot fora d'Europa. El Parc comprèn 1647 hectàrees de canyissars, canals i llacunes, camins i pinars costaners, 150 de les quals són de dunes i pinars i la resta, de zona humida. Aquesta guia s'adreça al públic en general però més especialment als que cerquen i estimen el món de les aus. El Parc, sortosament, disposa d'un equip de professionals que recullen, dia a dia, les novetats sobre la cria, l'hivernada i la migració dels aucells. Aquest treball es basa en aquestes dades, incloent-hi també les valuoses informacions de visitants, científics i ornitòlegs locals.

Una seriosa gestió del Parc, començada ara fa més de quinze anys, ha incrementat la diversitat d'hàbitats: canals amples d'aigua lliure, àrees fangoses i zones inundables netes de vegetació, boscos de galeria i pinars, devora de grans extensions de vegetació espessa i impenetrable... Vaques, cavalls i brúfols han estat utilitzats per obrir lentament clarianes d'aigua lliure i així han creat els diferents conjunts de vegetació.

Aquesta gestió ha fet que augmenti la població d'aucells hivernants i nidificants. En quinze anys s'ha multiplicat per deu la hivernada d'aucells aquàtics. Les ardeides han passat dels 74 exemplars censats l'any 1988 als 726 de l'any 2006 (amb uns màxims de 914 de l'any 2004) i els anàtids de 451 a 6145 (amb un màxim de 8471 també en el 2004). La cria estimada de les ardeides ha passat de 20 nius d'una sola espècie (l'agró roig) en 1988 a un mínim de 272 nius al 2006 de 7 espècies (amb dades de mínim 328 nius en l'any 2003). A tot això s'hi afageix una recuperació espectacular d'espècies extingides mitjançant la reintroducció d'espècies com el gall faver i el becvermell, o la recolonització natural de la queca o el bitó.

Els visitants disposen de diversos observatoris i plataformes, des d'on tenen una excel·lent visió sobre algunes llacunes i zones de vegetació oberta. A més, disposen de làmines i dibuixos per facilitar la identificació de la majoria de les espècies més observables. És necessari fer poc soroll i tancar les finestres després de la nostra visita.

Malgrat la bona visibilitat de les zones obertes, els aucells són mals de veure entre l'espessa vegetació, sobretot a l'estiu. En aquest hàbitat, la gran majoria es comuniquen mitjançant cants sonors i molt concrets que en faciliten la detecció. Alguns dels visitants, però, se sentiran confusos: els experts coneixedors dels cants s'adonaran que a s'Albufera hi ha espècies amb dialectes propis... i moltes persones que no coneixen el món dels aucells confondran alguns cants amb els dels insectes o de les granotes.

Alguns aucells, com el rascló o l'orval, són més actius als crepuscles o a la nit. Altres, com els xàtxeros, les sól·leres o els estornells utilitzen els canyissars com a zona segura per dormir,

embellint els capvespres d'hivern amb l'espectacle visual dels milers d'aucells volant coordinadament. També, a la colgada, s'hi acosten els aucells de presa per caçar-hi, com ara les arpelles i els falcons...

La posició de Mallorca, enmig de la Mediterrània, la converteix en un punt d'aturada i descans de moltes espècies de migrants, tant a la primavera com a la tardor, en el seu viatge entre Europa i Àfrica. És el cas del xàtxero groc, espècie de la qual se'n poden veure exemplars de diverses subespècies que crien a llocs diferents d'Europa. Entre les rapinyaires, el falcó marí és un especialista de capturar els migrants de tardor quan alimenta els seus polls als nius de la costa.

Entre els anys 1988 i 2006, 296 espècies d'aucells han estat citades a s'Albufera i 76 hi han criat (almenys una parella algun any). Aquesta guia n'inclou la descripció i la situació de 120, les més representatives del Parc, encara que se n'inclou la llista completa. De cada una de les espècies descrites es pot trobar:

El nom científic (i la mida en centímetres)

El nom en català de Mallorca

L'estatus: Si és migrant o resident, una quantificació, si està minvant, etc.

El nombre màxim: El màxim d'aucells observats en un dia en els darrers 13 anys (d'agost de 1993 a octubre de 2006).

La població nidificant: Les dades més representatives del nombre de parelles que han criat fins a 2006.

L'hàbitat: On viu i on es pot trobar, preferentment.

La descripció: Una breu descripció dels trets més característics per poder-la identificar. Inclou dades de plomatge, de comportament i de cant. I també, les zones del Parc que més li agraden, dates d'arribades i sortides (en el cas dels migrants), etc.

Per acabar, agrairíem la vostra col·laboració amb la tasca científica del Parc. La informació de les vostres observacions és molt valuosa i complementa el treball diari del personal del Parc. Hi ha en funcionament un servei d'informació ornitològica complementària: la web no oficial del Parc és <http://www.mallorcaweb.net/salbufera>. També trobareu informació sobre les aus observades a <http://www.mallorcaweb.net/pnalbufera/>.

1. *Tachybaptus ruficollis* (25-29 cm).

Setmesó.

Sedentari abundant.

Màx: 250 (estimació).

Cria: 100 parelles (estimació en el 2006).

Canals i llacunes d'aigües obertes.

De mida molt petita a l'hivern sembla una bola de plomes descambuixades, de coloració grisa. A l'estiu i la primavera és més fosc, amb el cap rogenc i una taca blanca a la base del bec, petit i punxegut. Sovint se'l sent cantant, perquè és molt territorial. És un crit molt sonor, semblant a la rialla d'un cavall.

2. *Podiceps cristatus* (46-51 cm).

Soterí gros.

Sedentari molt escàs, en lleuger augment en els darrers anys.

Cria: 4 parelles en el 2006. 1a reproducció en l'any 2002.

Aigües obertes.

El més gros, i amb diferència, de les tres espècies. La coloració general és grisa, en destaquen el coll i el pit ben blancs amb un capell negre molt vistós. El bec és llarg i en punta. Poc renouer, se'l veu sovint bussejant. Els millors llocs són el Gran Canal i les basses del Cibollar.

3. *Podiceps nigricollis* (28-34 cm).

Cabussonera.

Molt escàs a la tardor i a l'hivern

Màx.: 6 (gener 1988).

Aigües obertes.

Una mica més gros que el setmesó i amb el coll més estirat. És de coloració més contrastada (gris fosc i blanc), amb l'ull vermell molt visible i el bec una mica corbat. Se'l pot observar a l'EDDAR, al Colombar i al Gran Canal.

4. *Phalacrocorax carbo* (80-100 cm).

Corbmarí gros.

Hivernant abundant.

Màx: 189 (gener 1994)

Canals i llacunes d'aigua oberta.

Aucell gros, de color negre, amb les cames curtes i el bec gruixat i llarg. S'alimenta de peixos, als quals captura bussejant. Els joves tenen les parts inferiors de color crema i les superiors de color terrós. Els adults, al començament de la primavera, mostren unes zones ben blanques a la cuixa i, a la sub. *sinensis*, al cap. És habitual veure'ls amb les ales esteses, sobre un arbre o una pedra, perquè no tenen el plomatge impermeable i l'han d'eixugar sovint. Les concentracions grosses són habituals entre els mesos de novembre i febrer.

5. *Botaurus stellaris* (70-80 cm).

Queca. Bitó.

Sedentari molt escàs.

Cria: Entre 1 i 3 parelles (màxim de 9-10 parelles els anys 1996 i 2003)

Canyissars i zones de vegetació espessa.

Aucell extingit en les dècades passades, ha recolonitzat espontàniament la zona des que es va declarar Parc. És relativament gros, de coloració d'arena amb taques negres i un capell fosc. Quan està alarmat es posa rígid, amb el coll estufat i recte, semblant una canya. Molt poc observable, és de costums crepusculars i quasi mai vola. Viu amagat dins la vegetació espessa, alimentant-se de peixos, insectes i amfibis. El més destacat és el cant, molt potent i semblant a una botzina de vaixell.

Les millors zones per escoltar-lo són es Ras i Son Serra.

6. *Ixobrychus minutus* (33-38 cm).

Quequí. Suís.

Estival nidificant amb una població hivernant moderada.

Cria: Quantificació poc coneguda, però és relativament observable (estimació d'unes 50 colles).

Canals i llacunes amb vegetació molt espessa.

És el més petit dels agrons, sols és observable quan vola, furtivament i ràpida, sobre la vegetació del Parc. El mascle té l'esquena negra, ben contrastada amb la resta del cos. La femella és més terrosa. Viu dins la vegetació, pescant des de les voreres i sempre ben amagat. El cant és un *uaou* molt suau, semblant a una lladrada de ca, repetida cada 3 o 4 segons, normalment al matí i a l'entrada de fosca. També emet un crit d'alarma profund.

La majoria dels efectius abandona s'Albufera a la tardor per anar cap a l'Àfrica tropical i retorna a partir del mes de març. Una petita població, que pareix que augmenta, es queda, però, durant l'hivern al Parc. Els millors llocs per observar-lo són el Colombars, el Gran Canal i la torre-observatori de sa Punta des Vent.

7. *Nycticorax nycticorax* (58-65 cm).

Orval.

Sedentari, més escàs a l'hivern.

Màx.: 394 a l'octubre de 2003.

Cria: màxim de 110 parelles al 2003. Cria confirmada a partir del 1994.

Llacunes i zones obertes, a partir de l'horabaixa. De dia dorm a zones arbrades.

Els adults són perfectament diferenciables: l'esquena ben negra, les ales grises i el cos blanc, amb els ulls vermells. En canvi els joves, terrosos amb taques blanques, poden ésser confosos amb el bitó, encara que més petits i amb el coll més curt. Són bàsicament nocturns, excepte en la temporada de migració i de cria, en què es veuen sovint pescant dins les àrees mig obertes i posats sobre els arbres. És habitual, a posta de sol, veure'ls passar, volant, sobre sa Roca i el Gran Canal, emetent el sonor crit *coac*. Quan crien, les cames i el bec tornen de color rosat i unes plomes blanques, llargues i primes, els adornen el capell.

Setembre, octubre, abril i maig són els mesos amb més observacions, perquè s'aturen a descansar en el seu viatge entre Europa i les terres africanes.

8. *Bubulcus ibis* (48-53 cm).

Esplugabous.

Hivernant abundant, amb presència estival en augment.

Màx.: 1302 (agost 2003).

Cria: Es confirma la cria des de 1997. 18-20 parelles el 2001. 146 parelles al 2005.

Àrees obertes i zones agrícoles dels voltants del Parc, acompanyant al bestiar.

Agró de color blanc, amb el bec curt i groc, i els peus negres. D'aspecte geperut, té el cap relativament gros i rodó, amb el coll no gaire llarg. A la primavera el plomatge pren una coloració acarabassada al cap, el pit i l'esquena, amb el bec rosat. Sol acompanyar els cavalls i les vaques, sovint sobre l'esquena, des d'on s'atalaia per afavorir l'alimentació. Normalment, a diferència dels agrons blancs, no solen tenir els peus dins l'aigua i aprofiten les voreres i les zones eixutes per alimentar-se.

Normalment es desplaça en grups i és abundant als horabaixes, quan s'ajunten al Ras i al Cibollar abans d'anar-se'n al dormidor.

9. *Ardeola ralloides* (44-47 cm).

Toret.

Migrant moderat. Estival molt escàs.

Màx.: 34 ex. (maig 2002)

Cria: 8-10 parelles al 2005, la primera dada de cria d'aquesta espècie al Parc és de 1997.

Voreres inundades de camins, arrossars i àrees pasturades semiobertes.

Agró petit, de coloració terrosa en general (quan vola, però, ressalta molt el color blanc de les ales i la cua). El bec és llarg i relativament gruixut amb el coll curt. El plomatge nupcial és carabassa amb el cap estriat molt finament de blanc i negre. El bec és cel amb la punta negra. Té el costum de caminar acotat i quan vola destaquen molt el cap i el bec, relativament grossos.

Li agrada posar-se sobre els arbres, sobretot al matí de prest i abans d'anar-se'n al dormidor. És una espècie poc poruga, que es deixa observar des de poca distància. Passa l'hivern a l'Àfrica tropical.

10. *Egretta garzetta* (55-65 cm).

Agró blanc.

Sedentari abundant, amb major presència a l'hivern.

Màx.: 1394 ex. (agost 2003).

Cria: Cria des del 1993 i s'ha incrementat en 30-35 colles en el 2000. Unes 100 parelles al 2005. Zones pasturades inundades, llacunes i canals.

És un dels aucells més observables del Parc. La coloració, sempre ben blanca, i la presència a les zones obertes el fan detectable des de ben enfora. Semblant a l'anterior pel color (sobretot a l'hivern) i per la mida, se'n diferencia per tenir el bec llarg i negre, el cap més estirat, el coll molt llarg i els peus de color groc. Molt més petit i senzill que l'agró blanc gros, es poden veure alhora i això fa fàcil destriar-los.

Actiu des de les primeres hores del dia fins a les darreres clarors, s'alimenta de peixets, amfibis i petits invertebrats. Els horabaixes es reuneixen en grans grups, al Ras i al Cibollar, abans d'anar cap a la zona del dormidor. El seu crit és un sonor i esqueixat *raac*.

11. *Egretta alba* (85-102 cm).

Agró blanc gros.

Hivernant molt escàs.

Màx.: 10 ex. (gener 2004).

Llacunes obertes i amb poca vegetació.

És l'agró més gros dels que es poden veure normalment. Blanc, molt gros (una mica més que l'agró gris), amb el coll molt llarg i arplegat en una gran S. El bec és groc amb la punta fosca (a l'estiu, però, és ben negre) i les cames i els peus són negres amb algunes àrees més decolorades a l'alçada dels genolls.

És habitual i perfectament observable als estanys salobres del Cibollar i, darrerament, al Ras. Li agraden les aigües relativament profundes i sense vegetació, on pesca peixos i amfibis.

12. *Ardea cinerea* (90-98 cm).

Ugró d'hivern. Agró blau.

Hivernant abundant, amb escassa presència estival.

Màx.: 65 (gener 1998).

Cria: indicis de cria, no confirmada, de 2-3 colles als 1989 i 1991

Zones pasturades, llacunes, canals...

Agró gran, de coloració grisenca en general, coll i cara blancs amb una franja negra sobre l'ull. Coll molt llarg i estirat. Quan vola té les ales grosses, en destaquen les puntes molt negres sobre el gris general. El crit és un sonor *caarc*.

A l'hivern li agrada pescar en grups nombrosos als estanys i llacunes del Cibollar.

13. *Ardea purpurea* (78-90 cm).

Ugró d'estiu. Agró roig.

Estival abundant.

Cria: 60 parelles (juliol 2006).

Canals i llacunes amb vegetació esponerosa.

Una mica més petit que l'agró d'hivern, té les línies estructurals més anguloses (sobretot el coll, en forma de S molt plegada) i el color general és més obscur. Els adults tenen les parts superiors de color gris fosc i les inferiors de color rogenc amb unes amples zones de color violaci a les ales. Els joves són terrosos sense taques negres al coll (molt observables en els adults). Quan vola té les ales més corbades que l'agró d'hivern i el bec i els peus són molt destacats i grossos. Nidifica dins els canyissars espessos, havent-hi un constant vol entre els Colombar i la resta de zones del Parc. El crit és un aspre "Craaa".

Entre agost i octubre aquests aucells migren cap a l'Àfrica tropical. Darrerament, però, hi ha observacions d'alguns exemplars que queden a hivernar al Parc.

14. *Anser anser* (75-90 cm).

Oca salvatge

Hivernant escàs.

Màx.: 54 ex. (novembre 1988).

Llacunes i zones inundades amb poca vegetació.

Són els avantpassats de les oques domèstiques. Aucells grossos, molt arrodonits, de coloració grisa amb el bec i les cames de color carabassa. Visitants habituals de la zona des Ras i dels Colombar aprofiten la Mediterrània per descansar del cru hivern centreeuropeu. Quan volen mostren unes ales sorprenentment clares i, anant en línies llargues, solen ser molt sorolloses.

La subspècie oriental, *A. a. rubrirostris* també és observable, però molt més escassa.

15. *Tadorna tadorna* (55-65 cm).

Ànnera blanca.

Estival reproductor i hivernant escàs.

Màx.: 17 (juny 2006).

Cria: 1a colla en el 1995, 3 colles en el 2006

Llacunes costaneres, salabroses

L'ànnera blanca està en lleuger augment al Parc, tant com a reproductora com a hivernant, si bé és encara una espècie escassa. Es pot veure a la depuradora, a ses Puntes, al Ras o al Cibollar. Es tracta d'una ànnera gran i atractiva, amb un plomatge semblant en els dos sexes, blanc amb el cap verd fosc i una franja pectoral de color marró. Quan vola, les plomes llargues de les ales són fosques. Bec i cames vermells. El mascle es diferencia de la femella per tenir una protuberància frontal al bec.

16. *Anas penelope* (41-51 cm).

Siulador.

Hivernant moderat, en clara minva en els darrers anys.

Màx.: 591 ex. (gener 1995).

Llacunes obertes i zones salobres.

El siulador és una ànnera de superfície amb el cap molt rodó i el bec curt. El mascle és grisenc amb el cap rosat i una taca groga al front. La femella és més rogenca que les altres femelles d'ànneres. Quan vola són distintives, sobretot en el mascle, unes taques alars blanques que li cobreixen la part central de l'ala. El crit és, com el seu nom indica, un xiulo viu i potent *uiiiuu*. Li agrada també descansar al mar i és normal veure'l a la badia d'Alcúdia.

17. *Anas strepera* (46-56 cm).

Ànnera griseta.

Sedentari moderat.

Màx.: 433 ex. (gener 2006).

Cria: 35-38 colles el 2001 i ha augmentat fins a 110 parelles en el 2006.

Aigües someres i canals.

Ànnera en notable expansió, és fàcilment observable al Ras i al Gran Canal. Els mascles són de coloració gris amb el cul negre. Les femelles són molt semblants a les del collblau, encara que lleugerament més petites, de colors més grisos i amb el cap més rodó. Quan volen (i a vegades quan neden) mostren el caràcter més distintiu: una zona ben blanca a la zona posterior de l'ala (l'anomenat *mirall*).

En els darrers anys ha passat d'estar catalogada com a hivernant escàs a ser un sedentari escàs amb una hivernada moderada.

18. *Anas crecca* (34-38 cm).

Cetla rossa.

Hivernant molt abundant.

Màx.: 1329 ex. (gener 2004).

Zones embassades poc profundes.

Molt abundant al Ras i al Cibollar, on descansa durant el dia. El seu crit, un *pritt-pritt*, és l'acompanyant constant de l'hivern a s'Albufera. La mida és petita i de forma arrodonida. El mascle mostra el cap de color vermell-rovell amb una taca verda des de l'ull al clatell, amb lluïssors envellutades. La resta del cos és grisenc amb una zona groga al cul. La femella és favada i poc cridanera i en destaca únicament la zona verda lluent del *mirall*, acompanyada d'una estreta ratlla blanca a l'ala.

19. *Anas querquedula* (37-41 cm).

Barbaresca. Cetla blanca.

Migrant primaveral moderat, amb escasses observacions de tardor i hivernals. Cria confirmada el 2007.

Màx.: 200 ex. (març 1998).

Àrees embassades i llacunes.

De mida molt semblant a l'anterior, el més diferenciable és una franja blanca sobre l'ull, grossa i visible, als mascles. Quan vola es veu l'altre detall característic: una ampla zona griscel a les cobertores, damunt les ales. Les femelles són molt semblants a les sel·les rosses, però tenen tres línies fosques que li travessen la cara (del bec al clatell) abaix, amunt i per sobre l'ull. El seu crit és un sonor *cret crecret crrrret*.

Les sel·les blanques que es veuen al Parc durant la migració primaveral segueixen els seus viatges cap al nord, provinents de l'Àfrica tropical.

20. *Anas platyrhynchos* (51-62 cm).

Capblau (mascle). Rossa (femella). Collblau.

Sedentari abundant, amb arribada d'aus nòrdiques a l'hivern.

Màx.: 5017 ex. (gener 2004).

Cria: aproximadament unes mil parelles.

Canals, llacunes, maresmes i àrees embassades en general.

Ànnera robusta i compacta. El mascle és de color gris amb el pit terrós, el bec groc i el cap verd amb reflexes metàl·lics de color de cel. La femella és terrosa favadada de negre amb el bec fosc. Tenen el bec gros i les cames són de color carabassa. És interessant saber que els mascles tenen una muda (canvi de plomatge), de l'estiu fins a la tardor, que les fa semblants a les femelles, però sempre tenen el bec color groguenc. El *mirall* és una vistosa franja cel entre dues de blanques. El cant és un típic *quac* i són els avantpassats de les ànneres domèstiques.

21. *Anas acuta* (51-57 cm).

Grisa collerada. Coer.

Hivernant molt escàs.

Màx.: 122 ex. (gener 2002).

Llacunes obertes i salabroses de poca fondària.

Ànnera molt bella i elegant. Destaca per la llargària característica del coll i de la cua, sobretot en el mascle. Aquest té el coll ben blanc, ben visible sobre el color xocolata del cap i el clatell. La resta del cos és gris amb el cul i la cua negres. La femella és de color terrós molt pàl·lid, amb fines escates negres. El bec és llarg i prim i el *mirall* no és gaire visible, de color verd-roguenc. No és gens renouer i sovint es veu en petits grups, normalment al Cibollar.

22. *Anas clypeata* (49-52 cm).

Cuer. Cullerot.

Hivernant abundant amb una petita població nidificant.

Màx.: 1527 ex. (gener 2006).

Cria: 3-6 parelles. Primera reproducció, d'una única colla, el 2001.

Llacunes obertes de poca fondària.

Espectacular animal, tant per la coloració dels mascles com per l'estructura i la forma del bec. Les femelles, com tota la resta, són de coloració terrosa amb taques negres, però es pot veure la part superior de l'ala de color de cel, amb un *mirall verd*. El mascle és blanc, amb l'esquena grisa, els costats de color de rovell i el cap és verd, amb l'ull groc. El bec és llarg i molt ample a la punta, característica que dóna nom a l'aucell.

Molt abundant al Cibollar i al Ras, on descansen en esbarts grossos que s'aixequen sorollosament davant qualsevol perill per tornar al lloc al cap d'una estona.

23. *Marmaronetta angustirostris* (39-42 cm).

Rosseta.

Visitant estival, en augment.

Màx.: 12 (novembre 2005).

Cria: 1a colla el 2001, 2-3 parelles diversos anys.

Ànnera marronenca, amb tot el cos tacat de blanc i amb una màscara fosca als voltants de l'ull. Vol elegant, amb ales llargues i sense mirallet. S'alimenta a aigües someres de llavors de plantes. La població europea es troba en greu regressió per pèrdua d'hàbitat, en canvi a s'Albufera està en lleugera expansió de manera natural. Alguns exemplars passen l'hivern a terres africanes.

24. *Netta rufina* (53-57 cm).

Becvermell.

Sedentari, en augment.

Màx.: 349 ex. (gener 2005).

Cria: 120 parelles el 2006.

Canals i àrees inundades obertes.

De mida relativament grossa, és una ànnera que està situada entre les de superfície i les bussejadores. Ocupa quasi totes les zones del parc, però mostra preferència pel Gran Canal, pel Ras, pel camí dels Polls i per la zona salada de s'Illot.

Els colors són ben diferents a totes les altres ànneres: el mascle, a l'hivern i la primavera, té el cap taronja daurat, el bec vermell i el cos blanc, negre i beig. La femella té sempre el bec fosc i és de coloració terrosa sense taques negres, amb la cara de color molt clar. Quan vola mostra clarament la gran línia alar blanca, típica de les espècies bussejadores.

Espècie que ha estat subjecte d'un procés de reintroducció, els seus efectius han anat creixent progressivament des de l'alliberació dels primers exemplars en l'any 1992.

25. *Aythya ferina* (42-49 cm).

Moretó.

Hivernant abundant. Nidificant escàs.

Màx.: 545 (gener 1995).

Cria: 12 parelles el 2006. Cria des del 1992.

Aigües obertes i profundes.

De mida mitjancera, és d'aspecte rabassut i molt compacte, amb el cap molt arrodonit i la cua sempre dins l'aigua (típic de les ànneres bussejadores). El mascle és gris amb el pit negre i el cap vermell-rovell. La femella és terrosa amb unes àrees clares a les galtes. Sol ser abundant al Gran Canal i al Colombars, on se'n veuen des de l'octubre fins al març, llavors la gran majoria fuig cap al centre i el nord d'Europa a criar.

26. *Aythya fuligula* (40-47 cm).

Moretó de puput.

Hivernant poc abundant.
Màx.: 180 (gener 1994).

Sensiblement més petita que l'espècie anterior, la coloració blanca i negra dels mascles els fa gairebé inconfusibles. Les femelles són terroses fosques amb una petita zona blanca a la base del bec. Destaca un moixell de plomes, més visible als mascles, sobre el cap (que li dóna aquest nom tan característic). És habitual a les aigües obertes del Gran Canal, sempre en grups poc nombrosos.

27. *Oxyura leucocephala* (43-48 cm).

Ànnera de carablanca.
Sedentari molt escàs.
Màx. 18 (uns quants mesos de l'any 1995).
Cria: una o dues parelles fins al 2001.
Aigües obertes i profundes.

Aucell reintroduït, s'alliberaren els primers 36 exemplars el 31 de març de 1993. El medi físic actual pareix que no és el més idoni per a l'espècie i la població està en una minva constant, tot i algunes reproduccions als primers anys. Els millors llocs per observar-los eren el pont de Can Blau i el Gran Canal. Actualment hi ha encara un mascle solitari entre el Gran Canal i sa Ciurana.

El mascle en temporada nupcial és fàcil d'identificar: rabassut i molt compacte, és de color rogenc amb el cap blanc i el bec, gros i gruixat, de color de cel. La femella és semblant, però té la cara més fosca amb retxes clares a l'ull i al coll i el bec sempre és obscur. Els dos sexes tenen la cua llarga i en punta, sovint dreta, i el bec gruixat i molt visible.

28. *Circus aeruginosus* (48-55 cm).

Moixeta. Arpella.
Sedentari abundant.
Màx.: 71 (gener 2006).
Cria: aprox. Unes 12 parelles.

Rapinyaire de mida mitjana, molt abundant i fàcilment observable arreu del Parc. El vol, normalment, és lent i a poca alçada. Té les ales llargues i primes, sovint una mica alçades en forma de V.

La coloració de les femelles és terrosa amb unes àrees més clares al cap i a la part superior de les ales. Els mascles són més petits i quan són adults (a partir del quart any) presenten una zona gris platejada, molt visible, a la part superior de les ales. Des del novembre fins al maig és fàcil escoltar el seu crit nupcial, semblant a un moix, circumstància a la qual obeeix el nom local de l'aucell. Solen freqüentar les colgades d'estornells durant els mesos hivernals.

29. *Circus cyaneus* (43-50 cm).

Arpella pàl·lida.

Hivernant escàs.

Màx.: 5 (gener 1996).

Zones obertes, perifèria del Parc, voreres de conreus.

Visitant regular dels mesos d'hivern, té la silueta més estilitzada que l'espècie anterior. Els mascles són grisos amb les puntes de les ales negres. Les femelles són terroses amb una zona ben blanca al carpó (la base de la cua) i tenen les parts inferiors clares barrades de negre. Es deixa veure, sobretot, al matí de prest i al capvespre.

30. *Pandion haliaetus* (55-69 cm).

Peixatera. Àguila peixatera.

Escassa. Present tot l'any.

Màx.: 3-4 ex. diferents alhora, sobretot a les passes migratòries.

Volant sobre aigües obertes i posada sobre arbres o pilons.

Rapinyaire grossa i rabassuda que utilitza les aigües tranquiles de s'Albufera per pescar-hi. El seu vol és suau i lent, amb algunes aturades de forts batecs d'ales, mantenint-se "surant" sobre el mateix lloc per després caure ràpidament dins l'aigua, intentant capturar el peix amb les seves poderoses urpes. Aquesta espectacular tècnica de pesca es pot veure sovint al Gran Canal. La coloració és fosca a les parts superiors i clara a les inferiors amb les ales barrades. El cap és blanc amb una línia fosca a l'ull.

31. *Falco tinnunculus* (33-39 cm).

Xoriguer.

Sedentari escàs.

Màx.: 19 (agost 1997).

Cria: 1-2 parelles.

Perifèria del Parc, zones obertes de vegetació rasa.

Escàs i localitzat a ses Puntes, a Amarador i a altres zones de la perifèria del Parc. Té la mida d'un falcó mitjaner, és de color terrós amb les puntes de les ales negres. Els mascles, a més de ser més petits, tenen el cap i la cua grisos. Una conducta habitual és mantenir-se aturat enlaire amb fortes bategades d'ales per llavors caure en picat a terra i capturar un insecte. El seu crit és un sonor *quii quii quii quii*.

32. *Falco eleonora* (36-42 cm).

Falcó marí.

Molt abundant a la primavera i escàs a l'estiu.

Màx.: 112 (maig 1995).

Falcó grós, però molt estilitzat, d'ales i cua llargues i primes. Dues castes de coloració: la fosca completament negra i la clara amb la panxa rogenca i les galtes ben blanques. Passa l'hivern a Madagascar i puja a criar a la Mediterrània, a zones abruptes de la costa. És un aucell de curiositats: durant tot l'any és insectívor, excepte a la temporada de cria (a les darreries de l'estiu) en què caça aucells migrants per alimentar els polls.

Se'n poden veure concentracions espectaculars, caçant al migdia, sobre el Parc durant el mes de maig, amb preferència pel Colombar. A l'estiu es pot veure a l'horabaixa de tot, caçant sobre les zones arbrades del Comú i ses Punes.

33. *Falco peregrinus* (39-50 cm).

Falcó.

Escàs. Present tot l'any.

Màx.: 2-3

Falcó robust, d'ales relativament gruixades i cua curta. Les parts superiors són de color gris cel i les inferiors clares molt barrades. Vola molt ràpidament, amb batudes enèrgiques de les ales i fent uns impressionants picats sobre les aus de mida mitjaner de les quals s'alimenta. És relativament fàcil d'observar els horabaixes d'hivern, quan caça a la colgada dels estornells.

34. *Rallus aquaticus* (22-28 cm).

Polla de ropit. Rascló.

Sedentari abundant.

Màx.: estimacions de 300 ex. (gener 2006).

Cria: estimacions d'unes 250 parelles.

Vegetació espessa.

Petit aucell difícil de veure, perquè sempre sol estar ben amagat dins l'espessor. És d'estructura corporal comprimida lateralment i de cames curtes que li afavoreixen viure entre vegetació molt espessa. És de coloració gris cel, amb els costats barrats de negre i el bec llarg i vermell. El crit s'assembla al gruny d'un porcell i és molt detectable arreu del Parc.

35. *Gallinula chloropus* (32-35 cm).

Gallineta d'aigua. Polla d'aigua.

Sedentari abundant.

Màx.: 500 ex. (gener 1996-97).

Cria: estimació de 250 parelles al 2003.

Abundant arreu, preferentment en zones de vegetació espessa.

Segurament serà el primer aucell que us trobareu quan entreu al Parc. Semblant a una gallina petita, rodona, negra, amb el cul blanc i el bec vermell amb la punta groga. Les parts superiors són més terroses i les cames són grogues. Sol anar en petits grups i al mínim perill s'amaga aviat dins la vegetació. El so més característic és un sonor *prroó*. Els joves són terrosos, amb les cames verdoses i el bec fosc.

36. *Porphyrio porphyrio* (45-50 cm).

Gall faver.

Sedentari reintroduït. En augment.

Màx.: estimació de 450 ex. (gener 2006)

Cria: estimació de 200 parelles el 2005.

Zones de vegetació al costat de llacunes i canals.

Com a gallinetes d'aigua gegants, de caminar esburbat i de caràcter molt nerviós, aquests interessants aucells varen desaparèixer a començaments d'aquest segle, després de fortes modificacions de l'hàbitat de s'Albufera. El 10 de juliol de 1991 foren alliberats 28 exemplars procedents del Parc Nacional de Doñana i la recuperació ha esta excel·lent: 3 parelles ja criaren el 1992 i més de 40 el 1996.

De conducta tímida, sol viure entre la vegetació, amb algunes ocasionals excursions per zones obertes. Vola molt poc i, quan ho fa, les cames pengen cap avall de manera grossera. La coloració és blava, lluent a la zona del coll i del cap, amb el cul ben blanc. Les cames i el bec són de color vermell, i les veus són un grup de crits forts i variats amb algunes bufades sordes.

37. *Fulica atra* (36-38 cm).

Fotja.

Sedentari i visitant hivernal, amb anys de molta abundància però amb lleugera recessió.

Màx.: 3501 ex. (gener 1992).

Cria: Una estimació de 250 parelles el 2006.

Canals, llacunes i basses amb una certa fondària.

El més destacat és el seu color negre general, amb el bec blanc amb tons rosats. L'estructura és arrodonida, amb poca cua i el coll llarg. Té els peus lobulats i quan camina, en terra, és absolutament esburbada. Viu en grups nombrosos, sobretot a l'hivern, i ocupa zones d'aigües obertes. Els polls són negres amb el plomissó del cap de color vermell i els joves són de color gris amb el coll i la cara blanques.

38. *Fulica cristata* (38-42 cm).

Fotja banyuda.

Sedentari.

Màx.: 14 (març 2005)

Cria: 3 colles el 2005.

Gran Canal i zona de sa Roca.

Aquesta espècie es troba en regressió a Europa. Una altra població, molt més abundant, es troba al sud del Sàhara. L'espècie ha estat reintroduïda al Parc i actualment se'n poden veure exemplars a alguns canals, generalment propers al lloc d'amollada de Sa Roca. Algunes colles crien cada any. Es caracteritza per les dues *banyes* de color vermell intens que presenta damunt l'escudet frontal. És lleugerament més gran que l'altra fotja i, com ella, és negra amb el bec i l'escudet frontal blancs. El seu reclam és molt diferent al de la fotja.

39. *Grus grus* (114-130 cm).

Grua.

Migrant i visitant hivernal ocasional.

Màx: 30 ex. (octubre 1995 i 1997)

Àrees obertes i embassades de poca fondària.

Aucell molt gros, semblant a un agró amb el coll estirat cap endavant. Té les ales molt grosses, com les d'un voltor, amb les primàries molt destacades i obertes (dits). La coloració és grisa amb les puntes de les ales de color negre. Vist normalment al vol, ja que el crit *crruu-crroo* i la figura (una V ondulant) que adopten quan volen són molt detectables.

Li agraden les àrees agrícoles dels voltants del Parc (Amarador, Son Serra, etc.). Normalment vists a primeres hores del matí o a les darreres del capvespre. Les grues crien a l'Europa nord-oriental i passen l'hivern a la Península Ibèrica i a l'Àfrica del Nord.

40. *Himantopus himantopus* (35-40 cm).

Cegall de mosson Guillem. Avisador

Nidificant estival abundant amb escassa presència a l'hivern.

Màx.: 433 ex. (abril 2003)

Cria: 246 colles el 2006.

Àrees obertes de poca fondària.

Un dels nidificants més detectables del Parc. El seu nom, avisador, fa referència als seus crits constants i potents, que emeten *sempre*. És, a més, un bell aucell de coloració blanca i negra ben destacada, amb les cames vermelles (els joves tenen les parts superiors de color terrós i les cames són carabassa). Té el cos molt estilitzat, amb el bec prim i les cames molt llargues.

El mascle es diferencia per tenir l'esquena negra lluent, mentre que la femella la té de color negre terrós.

Cria en colònies nombroses a les zones més obertes del Parc (salobrars del Cibollar, davant els aguaites Bishop I i II, es Ras i ses Eres, les Salinetes, etc.) i el seu nombre és en augment, però és una espècie amb problemes de predació per part de gavines i altres oportunistes. El niu és una petita plataforma de vegetals enmig de l'aigua.

41. *Burhinus oedicnemus* (40-44 cm).

Sebel·lí

Sedentari i estival, amb una població que està en augment.

Màx.: 93 (agost 2004)

Cria: 1a colla el 1996, 60 parelles el 2005

Aus de cap gros, amb bec fort i un ull cridaner i gran, de color groc intens, en clara adaptació al seu estil de vida crepuscular. Mal de detectar quan es manté immòbil sobre la terra, ja que els seu plomatge marronós i tacat és molt críptic. Té una franja pàl·lida a l'ala. Quan vola, la part distal de l'ala, de color negre amb taques blanques, és molt vistosa. El crit és potent, agut i repetitiu, i li dóna nom en molts idiomes. Sol sentir-se durant els vespres.

La població de sebel·lins del Parc s'ha incrementat notablement aquests darrers anys. Són abundants als campets de davant recepció. Alguns sebel·lins es poden veure també a l'hivern, però són més abundants a l'estiu.

42. *Charadrius dubius* (14-15 cm).

Tiroril·lo menut. Picaplatges menut

Nidificant estival amb presència ocasional a l'hivern.

Cria: no quantificada, però superior a les 60 parelles.

Àrees fangoses i obertes, sobretot d'aigües dolces.

Com el seu nom suggereix, la mida d'aquest auell és molt petita, amb una estructura arrodonida i aplanada, amb les cames curtes i el cap relativament gros. Molt semblants als altres dos tiroril·los que es poden veure al Parc, aquesta espècie es diferencia per tenir un anell ocular de color groc i les cames de color cru. Quan vola no es veu cap franja alar blanca a les cobertores, ben visible a les altres dues espècies. Els joves es diferencien del T. camanegre perquè tenen la cara molt fosca i un collaret negre que l'envolta completament el coll.

Aquesta espècie té tendència a ocupar les zones d'aigües més dolces, essent habitual al Ras i a les zones de marjal properes al Parc. El seu crit és un sonor *prrii-prrii-prrii*.

43. *Charadrius hiaticula* (18-20 cm).

Tiroril·lo gros. Picaplatges gros.

Migrant molt comú a la primavera, però poc detectat a la tardor.

Màx.: 200 ex. (maig 2002)

Zones fangoses i de poca aigua.

El més gros dels tiroril·los i d'aspecte molt arrodonit. La coloració de l'esquena és una mica més pàl·lida i les cames són d'un taronja cridaner, així com la base del bec, més gruixat i amb la punta negra. La màscara facial és semblant a la del tiroril·lo menut, però no té blanc al front i no té anell ocular. El crit és un dolç *pu-íp*.

Es pot veure a les zones centrals del Parc: Cim, Cibollar, etc.

44. *Charadrius alexandrinus* (15-17 cm).

Tiroril·lo camanegre. Picaplatges camanegre.

Sedentari i relativament abundant.

Màx.: 120 ex. (setembre 2003)

Cria: Unes 40 colles.

Zones arenoses i llotoses amb poca aigua.

El més comú de tots. La principal característica és el color de les cames, sempre negres. La màscara facial és inexistent en les femelles i als mascles es redueix a una línia negra discontinua al front i als costats. El collar no és sencer, havent-hi sempre una zona blanca al coll. El mascle, a més, presenta un capell de color rogenc distintiu.

Son fàcilment observables a les zones fangoses del Cibollar i es Ras, les Salinetes i l'EDDAR, a l'estiu, i a la platja des Comú a l'hivern.

45. *Vanellus vanellus* (28-31 cm).

Juia de prat, Juia.

Visitant habitual a l'hivern.

Màx.: 1620 ex. (gen. 2002).

Zones fangoses d'aigües obertes i de poca fondària.

De mida semblant a un colom petit, té el cos rodó i compacte. El vol és peculiarment lent i ondulant, amb batudes suaus de les ales, gruixades i arrodonides. Les parts superiors són negreverdoses amb reflexos violacis. El cap és negre amb zones blanques a les galtes i al coll, amb una cresta negra prima i llarga. Les parts inferiors són molt blanques al pit i als braços i destaquen amb el negre de les primàries. La cua és blanca amb la punta negra.

És un auzell prou renouer, amb un *pui-vuít...* com a crit més habitual. Observable arreu del Parc. Les juies arriben dins l'octubre des dels seus països de cria i són més nombroses entre desembre i gener. Parteixen a les acaballes d'aquest mes i durant el febrer.

46. *Calidris minuta* (12-14 cm).

Corriol menut.

Migrant habitual amb presència escassa a l'hivern.

Màx.: 110 ex. (maig 2000)

Zones fangoses de poca fondària.

Aucell molt petit, una mica més que els tiroril·los i d'aspecte més allargat. La coloració a l'hivern és grisa i a l'estiu és rogenca, amb petites taques negres. Les parts inferiors sempre són blanques i les cames negres. Al pit hi ha un collar ample, mal definit, del mateix color de les parts superiors, deixant, però, una zona blanca al coll. Un altre detall important és la presència d'unes línies clares en forma de V sobre l'espatlla (esquena?). El crit més habitual és un *ti-i-i-ti-i-i-i*.

Les zones del Cibollar i del Ras són les millors, quan el nivell d'aigua és baix.

47. *Calidris ferruginea* (18-23 cm).

Corriol de becllarg.

Migrador poc abundant.

Màx.: 71 ex. (agost 2002).

Vorereres de llacunes i àrees llotoses de poca fondària.

Com els altres corriols, el plomatge d'hivern és gris amb les parts inferiors blanques, mentre que a l'estiu té les parts superiors terroses ben pigallades de negre i les inferiors, amb el cap, són d'un color roigcarabassa viu. Els trets més destacats, a banda del color, són el posat més dret i vertical; el bec, molt llarg i corbat amb una taca blanca petita a la cara, vora la base del bec, i la base de la cua, amb dues zones blanques a cada costat.

El camí dels Polls i el Cibollar són els llocs més habituals per observar-lo. Cria al nord d'Europa i passa l'hivern a l'Àfrica tropical.

48. *Calidris alpina* (16-22 cm).

Corriol variant.

Migrador habitual. Escàs a l'hivern.

Màx.: 190 ex. (maig 1994).

Zones fangoses de poca fondària.

Corriol rabassudet, un poc més gros que els tiroril·los. El bec és gruixat, una mica corbat, i més gros que el del C. menut. El detall més destacable és la presència d'una zona negra a la panxa molt observable a l'estiu.

El crit és un sonor *tirrr...* És un habitual visitant de la Mediterrània quan baixa des d'Europa del nord, on cria.

49. *Philomachus pugnax* (26-32 cm el mascle, 20-25 cm la femella).

Batallaire.

Migrant habitual, amb xifres importants a la primavera. Hivernant molt escàs.

Màx.: 250 ex. (abril 2002).

Zones fangoses de poca fondària.

Limícola de posat molt vertical, amb les cames i el coll llargs, amb una coloració i una mida molt variables. El bec és relativament curt, gruixat a la base i corbat. El color del plomatge, fora de la temporada reproductora, és terrós-rogenic amb la presència característica de taques negres en forma d'escates (semblant també a una teulada d'una casa). La coloració de les cames sol ser taronja, però es veuen sovint alguns exemplars que les tenen verdes, grises o grogues.

Els mascles, en plomatge nupcial, exhibeixen una coloració molt espectacular: plomes estufades al coll i esquena de colors vistosos: blanc, negre, vermell, etc. Sol ser un aucell silenciós.

50. *Gallinago gallinago* (25-27 cm).

Cegall.

Hivernant i migrant molt abundant.

Màx.: Estimació de 600 ex. (gener 2004).

Vorerres de camins, zones fangoses i voreres de zones embassades.

Aucell de bec molt llarg i de cames molt curtes, amb el cos arrodonit. De coloració molt amagadissa (terrosa amb pigues negres, blanques i ocres) s'alimenta caçant cucs i invertebrats a zones obertes. Quan se sent amenaçat, alça el vol ràpidament i, fent zigzagues, es torna a posar a uns 30-40 m. El crit és un estrident *xiéc-xiéc...* Formen generalment petits grups a s'Albufera i l'observatori Bishop I és un lloc adequat per a veure'ls alimentar-se i descansar. Els cegalls crien a Europa central i septentrional i se'n poden veure al Parc entre agost i maig.

51. *Limosa limosa* (36-44 cm).

Cegall de mosson.

Migrant primaveral habitual, més escàs a la tardor.

Màx.: 25 ex. (març 2003)
Llacunes de fondària mitjana.

Un dels limícoles més grossos i de posat més elegant: les cames i el coll són llargs amb un bec prim i estilitzat, molt gros i una mica recurvat. La coloració estival és cridanera: cap i coll vermell rovell amb l'esquena escatada grisa i negra. A l'hivern, en canvi, és tot gris amb la panxa blanca i sempre presenta una taca blanca allargada a la vora de l'ull, com una cella. Quan vola es veuen dues franges alars blanques molt destacades a la part superior del plomatge, així com la cua negra amb la base blanca. Cria a Europa central i oriental, i també a Islàndia.

52. *Tringa erythropus* (29-32 cm).

Cama-roja pintada.
Migrant abundant i hivernant escàs.
Màx.: 56 ex. (octubre 2003).
Llacunes de fondària mitjana.

De coloració gris pàl·lid a l'hivern i quasi ben negre a l'estiu, aquesta limícola se sol veure en plomatge de transició: taques fosques generalitzades al coll, el cap i la panxa. Les cames, de color carabassa a l'hivern, tornen de color molt fosc a l'estiu. De tota manera, el més destacat per identificar-lo és el bec, molt llarg i acabat en corba cap avall, de color negre amb la mitja mandíbula inferior vermella.

El crit, un sonor *ti-tuít, ti-tuít* és sovint escoltat al Ras, Cibollar i Ses Eres, llocs on es deixa veure en preferència. Crien a la tundra àrtica, al nord d'Europa.

53. *Tringa totanus* (27-29 cm).

Cama-roja.
Migrant. Més abundant a la primavera que a la tardor, i ocasional a l'hivern.
Màx.: 170 ex. (maig 1996)
Llacunes de fondària mitjana i zones salabroses.

Molt semblant a l'espècie anterior excepte a l'estiu, quan la coloració pigallada general de blanc i negre, juntament amb les cames vermelles, la fan inconfusible amb qualsevol altra. En plomatge d'eclipsi, té les parts superiors i el pit més pintats que l'espècie anterior, amb un anell ocular blanc molt visible i el bec és més curt, gruixat i de color vermell amb la punta negra.

El crit és un *tiu-tú* potent i repetit sovint al vol. La majoria de cama-roges parteixen cap el nord a criar, però algunes colles ho fan a Mallorca, concretament al Salobrar de Campos.

54. *Tringa nebularia* (30-35 cm).

Cama-verda.

Migrant regular amb observacions, però, a tots els mesos de l'any.

Màx.: 56 ex. (abril 2004).

Llacunes de fondària mitjana i zones salabroses.

És la més grossa de les espècies que s'assemblen, però també és la més clara. Molt blanca, amb escates cendroses a les parts superiors, amb el bec gruixat i lleugerament recurvat. Les cames, com el seu nom suggereix, són de color verdgrisenc.

El crit és un *tiú-tiú-tiú* molt sonor. Cria al nord d'Europa.

55. *Tringa ochropus* (21-24 cm).

Becassineta.

Migrant abundant i escàs hivernant.

Màx.: 50 ex. (setembre 2002).

Llacunes poc fondes i zones de fang.

De mida mitjana-petita, té el bec i les cames més curtes que les altres *Tringa* esmentades fins ara. Les cames són verdgrisenc amb la panxa ben blanca i un collar ample, molt bigarrat i fosc. Les parts superiors són molt fosques, amb petites taques blanques arreu. El cap és grisenc molt estriat i l'anell ocular blanc és ben visible. Carpó blanc amb la punta de la cua retxada de negre. Les parts inferiors de les ales són negres.

El crit és un sonor i molt ràpid *tuít-tuít-tuít-tuít*.

56. *Tringa glareola*. (19-21 cm).

Valona.

Migrant molt abundant.

Màx.: 110 ex. (maig 2002)

Llacunes poc fondes i zones de fang.

S'assembla molt a l'espècie anterior, tant per la mida com per l'estructura i per la coloració. Els detalls més importants són el color verdgrogós de les cames, el collar poc definit i clar, la presència de taques negres als costats de la panxa i el pit, les parts superiors són més clares que l'espècie anterior, de color gris amb taques negres i blanques, arreu. Al cap hi ha una línia supercilial notable i l'anell ocular és poc visible. El detall més important, però, es veu al vol: la part inferior de les ales és clara, mentre que en l'espècie anterior és molt fosca.

Les àrees del Cibollar, Ras i camí dels Polls són les millors per observar-los. Cria al nord i a l'est d'Europa.

57. *Actitis hypoleucos* (19-21 cm).

Xivitona.

Migrant habitual, amb presència hivernal escassa.

Màx.: 120 ex. (maig 1996).

Llacunes poc fondes i zones de fang.

Ben petita per mor de les seves cames molt curtes, és de coloració terrosa daurada amb petites taques negres a les parts superiors, mentre que les inferiors són ben blanques. Té el costum d'aixecar i baixar, nerviosament, la cua, fet pel qual és fàcilment identificable. El seu crit és un agut i ràpid *di-di-di-di-di-di-di-di*. Cria a gairebé tota Europa continental.

58. *Larus audouinii* (48-52 cm).

Gavina corsa. Gavina roja.

Sedentari escàs, amb augments estivals notables.

Màx.: 49 ex. el juliol 2005.

Costa i platja.

Gavina de mida mitjana-grossa, de coloració grisa molt clara, sembla quasi blanca des d'enfora, amb les puntes de les ales negres. El bec és vermell fosc, amb una taca groga i negra a la punta i les cames són de color verd obscur. Cria als illots balears, la majoria passen l'hivern a costes africanes.

Fonamentalment, les observacions seran a la costa i a les basses del Ras i s'Illot, però no entra més a l'interior.

59. *Larus ridibundus* (38-44 cm).

Ploradora. Gavina d'hivern.

Migrant i hivernant abundant. Darrerament en clara minva hivernal i amb presència estival aïllada

Màx.: 473 ex. (gener 1997).

Llacunes i zones embassades, costes i platges.

Gavina petita de coloració cridanera amb el plomatge nupcial: cap negre xocolata amb anell ocular blanc. Cames vermelles i puntes de les ales negres amb una franja blanca ben visible. A l'hivern el cap és blanc amb una taca negra a la zona auricular. Els joves són terrosos escatats de negre, amb la panxa i el coll blancs.

Molt renouers, els crits són difícils de transcriure, però semblen forts plors llastimosos.

60. *Larus michahellis* (55-67 cm).

Gavina.

Sedentari molt abundant. No cria.

Màx.: Xifres estimatives de 4500 ex. o més a moltes tardors.

La gavina més comuna i estesa de les Illes. Grossa, amb el bec groc i la punta vermella, amb les cames grogues. Els joves són gris terrosos, amb unes zones translúcides a les ales quan es veuen des d'avall. Molt abundant al Parc, on descansa en grans grups al Ras, Colombars i a l'EDDAR. Aquesta presència constant és un problema greu per a algunes espècies reproductores al Parc, perquè la predació dels polls i els joves és habitual als mesos de cria.

61. *Sterna sandvicensis*. (36-41 cm).

Llambritja de bec llarg.

Hivernant escàs.

Màx: 9 ex. (desembre 1996)

Costa i platja.

Llambritja grossa, semblant a una gavina d'hivern però molt blanca i estilitzada, d'ales primes i llargues amb la cua forçada. El capell és fosc, molt estriat a l'hivern, amb un bec molt prim, llarg i amb la punta groga. Té per costum volar a uns 15-20 m per sobre la mar i es deixa caure amb un picat, de sobte, capbussant-se per pescar. Sol anar en petits grups, cridant un aspre *querric*.

Cria colonialment a costes europees i passa l'hivern majoritàriament a les costes occidentals africanes. A la mar més propera a les dunes des Comú es pot veure amb regularitat.

62. *Sterna hirundo* (31-35 cm).

Llambritja.

Migrant i nidificant molt escàs.

Cria: 6 parelles (estiu 2006). Cria des de 2001.

Llacunes poc fondes.

Llambritja més petita que l'anterior, de coloració molt blanca amb el capell negre i el bec molt llarg i de color vermell encès. Les ales són molt llargues i la cua molt forçada, detalls que les diferencien dels fumarells, una mica més petits. El crit és un aspre *quirrrr...*

Les zones més òptimes són el Bishop I, el Colombars, el Cibollar i les Salinetes.

63. *Chlidonias niger* (22-24 cm).

Fumarell negre.

Migrant primaveral i de tardor.

Màx.: 4 (abril 2000 i setembre 2002).

Aigües obertes i llacunes.

Fumarell petit i fosc, de vol fàcil i elegant, que s'alimenta d'insectes a la superfície de l'aigua, agafant-los al vol. En plomatge de cria el cos és de color negre carbó, amb el carpó, ventre i cua grisencs. A la tardor presenta petites taques negres al cap i el pit. Els fumarells negres crien a Europa o passen l'hivern a la costa africana.

64. *Chlidonias leucoptera* (20-23 cm).

Fumarell alablanc.

Migrant primaveral i de tardor.

Màx.: 27 (setembre 1996).

Aigües obertes i llacunes.

Molt semblant a l'anterior espècie, però amb la part anterior de l'ala, en plomatge estival, de color blanc platejat, i amb la part baixa de l'ala negra, que contrasta vivament amb les plomes de vol pàl·lides. A la tardor segueix mantenint les parts superiors més blanquinoses que l'anterior espècie, si bé la separació de les dues és complicada. Cria a Europa oriental i hiverna a l'Àfrica.

65. *Chlidonias hybrida* (23-25 cm).

Fumarell carablanc

Migrant primaveral i de tardor.

Màx.: 152 (abril 2000)

Aigües obertes i llacunes

S'alimenten de la mateixa manera que els altres fumarells, si bé també poden capficar-se a l'aigua com fan algunes llambrítges. Presenten parts superiors grisenques, pit i ventre fumats i una coroneta negra, cames i bec vermells. A la primavera és diagnòstica la taca blanca a la cara.

66. *Columba palumbus* (40-42 cm).

Tudó.

Sedentari i nidificant, amb un augment de la població a l'estiu.

Màx.: 119 ex. (setembre 2005).

Cria: població no quantificada, però augmentant any rera any fins a devers 200 colles el 2006.

Bosc de pins.

Colom gros, de color gris plom amb dues franges blanques, molt vistoses, a les ales i una taca petita, també blanca, al coll. El pit és rosat i la punta de la cua és negra. Viu als pinars del Comú i de ses Puntes, on cria fent el niu sobre una magra plataforma feta de branquetes

primes. Els joves s'assemblen als adults però són una mica més foscos i els manca la taca blanca del coll.

El seu cant és una remor *grou-gruú-gruu-gruu-grúuuu*.

67. *Cuculus canorus* (32-34 cm).

Cucui.

Visitant estival i migrant molt escàs.

Cria: abans era un nidificant habitual, però les darreres dades de cria segura són del 96, i l'espècie està minvant de manera molt alarmant.

Bosc de galeria i zones arbustives.

Aucell sorprenentment gros, molt solitari i amagadís, sols es deixa veure molt de tant en tant en un vol ràpid, ondulant i silenciós. La coloració és grisa amb la panxa barrada molt fina de blanc i negre. La cua, llarga, és obscura per sobre. Per sota és barrada gruixada, també en blanc i negre. Algunes femelles, però, tenen les parts superiors de color rogenc amb retxes negres, molt primes.

El cant és el primer i, a vegades, l'únic detall que delata la presència: un fort *cú-cu, cú-cu*. Actualment, i ho repetim, és un auccell molt escàs al Parc.

68. *Otus scops* (19-20 cm).

Mussol.

Resident, detectat tot l'any.

Màx.: 16 ex. (octubre 1993).

Cria: Hi ha dubtes sobre la nidificació dins del Parc. No està confirmada.

Rapinyaire nocturna molt habitual a Mallorca. Utilitza els boscos de ribera i els pinars per a caçar durant la nit. És petit, arrodonit, amb unes petites *orelles* estirades quan està espantat. Hi ha dues fases de coloració: una terrosa i l'altra, la més comuna, de color gris. En ambdues està molt tacat de negre i blanc i es fa difícil veure'l, amagat dins el fullatge.

El cant és un *tiú* repetit cada 4 o 5 segons, més agut en els mascles que en les femelles.

69. *Asio otus* (35-37 cm).

Mussol reial.

Sedentari escàs.

Cria: 6 parelles el 1998.

Pinars.

Mussol gros, de color rogenc pigat grosserament de negre i crema. Cara taronja, amb dues línies clares vorejant el nas i la boca. Ulls grossos, vermells i orelles negres molt grosses. Quan vola es poden veure molt clarament unes àrees blanques en la part inferior de les ales. Viu als pinars i és molt discret... tant que fins fa poc no es sabia pràcticament res sobre la seva situació a les Balears. El crit dels mascles és un sord *uuuh* i el de les femelles un suau *ui-íii*. Els joves emeten uns crits aguts audibles a certa distància.

A l'hivern sembla que es concentren en petits grups, separant-se a començament de febrer per començar la cria.

70. *Apus apus* (16-17 cm).

Falzia.

Estival i migrant. No cria al Parc.

Màx.: Més de 10 mil ex. (maig 2004)

Volant arreu del Parc.

Aucell petit, negre, d'ales molt llargues i primes amb la cua curta i forcada. Vola constantment, quasi sense batre les ales, des de mitjan matí fins al capvespre, s'alimenta d'insectes. Són molt renouers, amb crits aguts *prrrrrriiiii*. Tenen la particularitat de dormir volant i sols toquen terra per criar, baix les teules de les cases i dins escletxes de roques. Per aquest motiu, les cames són molt petites i els peus tenen ungles fortes i llargues.

És molt abundant a l'estiu, migrant cap a l'Àfrica sub-sahariana per passar-hi l'hivern.

71. *Apus melba*. (20-22 cm).

Falzia reial.

Migrant poc abundant, tant a la primavera com a la tardor.

Màx.: 87 ex. (setembre 1995).

Volant arreu del Parc.

Falzia grossa, fàcilment identificable per la mida i per tenir el coll i la panxa blanca, separades per un collar negre. Cria a serrats, dins escletxes de roques. Sol anar en petits grups, volant amunt i caçant insectes. El seu crit és un enfilall de sons aguts encadenats: *xit rit rit it it itititit xit it it it...*

72. *Alcedo atthis*. (16-17 cm).

Arner.

Hivernant abundant .

Màx.: estimació d'uns 50 ex. cada hivern.

Canals i llacunes amb aigües netes.

De coloració molt cridanera, aquesta li serveix, moltes vegades, per passar desapercebut quan s'atalaia sobre una branca d'un arbre, vigilant per pescar. Quan ho fa es capbussa de sobte i amb força, capturant els petits peixos amb el seu poderós bec, llarg i fort. El color dominant és el blau cel, amb la panxa carabassa i algunes taques blanques al coll i la cara, però el més destacat és l'esquena, de color de cel molt lluent i cridaner quan vola a ran d'aigua, ràpidament i directa. El crit és un *piiiiiit* fort i repetit dues o tres vegades.

73. *Merops apiaster*. (27-29 cm).

Abellerol.

Estival nidificant escàs i migrant abundant.

Màx.: 150 ex. (maig 1997).

Cria: cinc parelles el 2006.

Zones de dunes i àrees seques i obertes. En migració arreu, caça insectes al vol.

Aucell estilitzat, d'ales llargues i primes, amb les plomes centrals de la cua més llargues, fent una *punta* que sobresurt, molt visible. La coloració és espectacular: blau cel, groc, carabassa, verd i negre irregularment distribuïts. El més destacable és una línia negra que travessa l'ull, des del bec fins al clatell. Els joves són més verdosos a les parts superiors i no tenen la punta a la cua. El cant és un fort, líquid i difícil *crruc-u-cruuic*. Malauradament, l'espècie està minvant per la destrucció de la millor zona de cria, situada just al límit, però a l'exterior, del Parc. Els darrers anys s'han fet intents reeixits d'atreure els abellerols a talussos arenosos creats dins el Parc. Arriben l'abril i parteixen dins octubre.

74. *Upupa epops* (26-28 cm).

Puput.

Resident molt abundant.

Cria: 15-20 colles el 2006.

Camins, zones pasturades i seques, zones agrícoles dels voltants, etc.

Aucell peculiar, tant per l'aspecte i l'estructura com per la cridanera disposició de color. Absolutament inconfusible, sembla molt lleuger amb un vol ondulant, bat suaument les ales amples i arrodonides. La coloració general és ratllada de blanc i negre, però el cap i el pit són de color rosa carabassa, porta una cresta, molt grossa, del mateix color amb les puntes negres. Quan és a terra, sol caminar lleuger, amb un moviment d'alçada i baixada de cap semblant a una màquina de cosir, caça insectes amb el seu llarg, prim i corbat bec.

Els sons més habituals són un *kjjj* aspre i un monòton *upupup*. Es veu habitualment als camins, com ara el de ses Puntes i el des Senyals.

75. *Calandrella brachydactyla* (14 cm).

Terrola.

Estival poc abundant.

Màx.: 19 ex. (juliol 1994).

Cria: un mínim de set colles el 2004.

Àrees seques i amb poca vegetació, dunes, zones pasturades, erms...

Aucell petit i allargat, amb el cap i les parts superiors de color d'arena pigallat de negre. La característica més important és una taca negra, allargada però petita, a cada banda del coll (menys patent a les femelles). Camina ben amagada dins l'entorn i quan vola, fent baixades i pujades des de molta alçada, emet un crit fort i molt peculiar: *tssisivuí-tshivuí-tiú*.

Les millors zones per observar-la són s'Amarador i les zones agrícoles de Son Serra i Son Bosc, entre els mesos d'abril i setembre.

76. *Alauda arvensis*. (18-19 cm).

Alosa.

Hivernant i migrant regular.

Màx.: 150 ex. (desembre 2003)

Conreus veïns i àrees de vegetació rasa.

Passeriforme gros i compacte, de pit gruixut. La coloració és terrosa pigallada de roig obscur i negre. Pit molt estriat i panxa blanca. Anell ocular clar i cella blanca, molt visibles. Quan vola mostra una vora blanca a la part posterior de les ales. És habitual a les colgades de capvespre a Amarador i Son Serra. Quan vola emet un *txirriu* melodiós i suau.

77. *Riparia riparia*. (12 cm).

Cabot de vorera.

Migrant abundant.

Màx.: estimació de 5000 ex. (abril 1997).

Arreu del Parc, caça insectes al vol.

Petita, de cua curta i coloració terrosa. Té el coll i la panxa blanca amb un collar terrós. Vola en grans esbarts sobre les zones embassades i els canyissars, caçant al vol, junt amb altres oronelles i cabots. Cria a talussos d'arena o de terra blana a les voreres de rius, dins d'un forat profund. Migra en concentracions elevades cap a l'Àfrica sub-sahariana, on passa l'hivern. El crit és un *txirrip* suau

78. *Ptyonoprogne rupestris* (12.5 cm).

Cabot de roca.

Hivernant regular.

Màx.: estimació de 1000 ex. (entre novembre i febrer)

Arreu del Parc, caça insectes al vol.

Petit, de color gris plom, amb la panxa i el coll lleugerament més clars. Quan obri la cua, mentre vola, es poden veure unes petites taques ben blanques a la punta de les plomes.

Abundant a l'hivern, des d'octubre a març, quan el fred els fa baixar de les muntanyes, on crien dins esclotxes a serrats i balmes.

79. *Hirundo rustica*. (19-22 cm).

Oronella.

Migrant molt abundant. Estival escàs i hivernant rar. Es pot veure tots els mesos.

Màx.: estimació de 600.000 ex. (maig 2004).

Arreu del Parc, caça insectes al vol.

De coloració negra blavosa lluent, amb la panxa blanca rosada i la cara vermella, el més destacat és la llargària de les plomes més externes de la cua, que fa que sigui molt forcada, sobretot als mascles adults. El vol és molt elegant i lleuger. El crit és una espècie de tsivit suau, repetit enèrgicament quan hi ha perill. Cria a Mallorca, encara que al Parc no n'hi ha constància. Passa l'hivern a l'Àfrica.

80. *Delichon urbica*. (12-13 cm).

Cabot

Migrant abundant.

Màx.: estimació de 500 ex. (setembre 1993 i maig 1997).

Arreu del Parc, caçant insectes al vol.

La principal característica que defineix aquesta espècie és la taca blanca, molt visible, de l'esquena. La resta de parts superiors són negres i les inferiors són ben blanques. En aquesta espècie la cua també és curta i una mica forcada.

Com l'anterior, és molt abundant a Mallorca, cria dins nius fets de fang sec baix els voladissos de les cases, a tots els pobles. També passa l'hivern a l'Àfrica sub-sahariana.

81. *Anthus pratensis*. (14,5 cm).

Titina. Titina sorda.

Hivernant abundant.

Màx: estimació de 300 ex. (gener 1997).

Camins i pastures.

La titina és un auell petit i allargat, amb la cua llarga. La coloració de les parts superiors és terrosa amb tonalitats que varien des del rogenc al verdós, l'espalla i les ales estan llistades de negre. La panxa i el pit són de color blanc brut (més net a la primavera) molt pintats de

clapes negres, deixant el coll, però, amb un *baverall* clar. Camina sovint entre el bestiar, a les zones més seques, alimentant-se d'insectes amb el bec llarg i prim. Les plomes externes de la cua són blanques, molt visibles quan vola. El crit és un *siip* clar i net.

És present al Parc des del setembre fins a l'abril, moment en què retorna als seus llocs de cria europeus. Sol anar en grups nombrosos.

82. *Anthus spinoletta*. (17 cm).

Titina. Titina de muntanya.

Hivernant poc abundant.

Màx.: 17 ex. (novembre 1994).

Camins i zones pasturades amb fang.

Lleugerament més grós i d'aparença més rabassuda que l'anterior. A l'hivern és de color terrós fosc a les parts superiors amb el pit i els costats blancs ben pigallats de clapes fosques i grosses. A la primavera el color del pit canvia a un rosat pà·lid. Té una cella blanca característica, ben visible, en tots els plomatges. El crit és un sonor i aspre *piit*.

Encara que solitari, és fàcil veure'l pels camins de ses Puntes, Amarador, sa Font, etc. Presents de setembre a abril, quan parteixen cap als seus llocs de cria situats a gran altura al continent europeu.

83. *Motacilla flava*. (17 cm).

Xàtxero groc.

Reproductor estival i migrant abundant.

Màx.: 1000 ex. (març 2004)

Cria: estimacions de 200-300 parelles.

Zones pasturades, camins i zones obertes.

Estructuralment semblants a les titines, tenen, però, la cua més llarga i el cos una mica més estirat i prim. La coloració és groga amb les parts superiors gris verdoses i la cua és negra amb les voreres blanques, ben visibles. Els mascles tenen el cap de color gris i les femelles són de coloració general més terrosa. Els joves són de coloració general gris terrosa pà·lida, amb línies facials molt marcades. El crit és un agradable *tsii*. Arriben entre març i abril i parteixen a passar l'hivern a l'Àfrica dins el mes d'octubre.

Diferents subespècies visiten el Parc en cada migració. És a la primavera, però, quan es més fàcil identificar-los perquè els mascles llueixen els seus distintius:

- a) ***M. f. iberiae***: La que cria a tota la península, sud de França i a les nostres illes, té el cap gris amb una cella blanca ben visible i el coll blanc.

- b) **M. f. cinereocapilla:** És la que cria a la zona d'Itàlia. Té el cap gris sense cella blanca i el coll blanc.
- c) **M. f. feldegg:** Molt escassa, té el cap molt fosc, quasi negre, i el coll ben groc. Cria als Balcans.
- d) **M. f. thumbergi:** Cria a Escandinàvia. El cap és gris i el coll és groc amb una línia blanca vora la mandíbula inferior.
- e) **M. f. flava:** Cria a l'Europa central. Té el cap gris amb la cella blanca i el coll groc amb una línia blanca vora la mandíbula inferior.

84. Motacilla cinerea. (18-19 cm).

Xàtxero cendrós.

Hivernant escàs.

Màx.: 7 ex. (nov. 1997).

Voreres de canals, zones obertes d'aigua en moviment, s'Oberta.

Una mica més llarg i estirat que l'anterior, amb la cua molt llarga. De coloració semblant, té, però, la panxa i els costats blancs amb el coll i el cul grocs. El carpó és groc i l'esquena és més cendrosa. Quan vola es pot veure una línia alar blanca molt ben definida. El crit és un fort, sec i sonor *stit*.

Normalment solitari, és fàcilment observable a s'Oberta, al Dic i a les comportes de Son Carbonell.

85. Motacilla alba. (18 cm).

Xàtxero blanc.

Hivernant molt abundant.

Màx.: Estimacions de 10.000 ex. (a la colgada, a l'hivern).

Zones obertes, camins i àrees pasturades.

Una cridanera combinació de zones blanques, grises i negres, amb la cua llarga i la manera de caminar amb el cap amunt fan que aquest aucell no sigui confós amb cap altre. Els mascles a l'estiu tenen el coll molt més negre, visible abans de partir cap al continent, on crien. Els joves s'assemblen als de xàtxero groc, però tenen el collar negre i la coloració més grisa.

El crit és un sonor *tsi-zic*. Té un vol ondulat característic. S'arpleguen moltes aus a passar els vespres als canyissars, provinents dels conreus més propers. Presents de setembre a abril, quan parteixen cap al continent europeu a criar. Un exemplar de la ssp. *yarrellii*, que cria a Anglaterra i Irlanda, es va poder veure el gener de 1998. Es diferencia per tenir el dors molt fosc, quasi negre.

86. *Troglodytes troglodytes*. (9,5 cm).

Passaforadí.

Sedentari escàs.

Cria probable, encara que no ha estat confirmada, d'un màxim de 15 colles el 2005.

Zones de vegetació espessa de la barra costanera dunar. Pinars i màquies.

Bolleta petita, molt nerviosa, de color de terra, amb una cella blanca, si més no observable, i una cua petita però sempre aixecada, ben dreta. De tota manera, aquesta descripció és gairebé inútil, perquè quasi mai es deixa veure, sempre amagat dins la vegetació... i quan ho fa és una estona tan curta, furtiva i ràpida que sols veus una “bolleta petita, molt nerviosa, de color terra...”. Contràriament, el cant és explosiu, cridaner, fort, repetitiu, amb constants alçades i baixades de to i certament agradable a l'oïda.

Normalment detectat al Comú, però ocasionalment se'n senten al bosc de galeria.

87. *Erithacus rubecula*. (14 cm).

Ropit.

Migrant i hivernant abundant.

Detectable arreu del Parc.

Aucell petit, arrodonit i d'aspecte amable. Molt abundant a partir dels darrers dies d'octubre fins a mitjan abril, quan parteixen a criar al nord. Pot ser molt abundant a la tardor, quan les aus canten per marcar els territoris. Li agrada estar amagat entre la vegetació, però també es deixa veure amb facilitat. Té uns colors ben coneguts per tothom: terrós amb la panxa blanca i la cara i el pit vermells sobrassada. El cant és agradable i sonor, però el que més se sent és un *t-t-trrrt*.

88. *Luscinia megarhynchos*. (16,5 cm).

Rossinyol.

Migrant i estival nidificant.

Cria: No quantificada, però amb una minva constatable en els darrers anys, segurament a causa de la degradació del bosc de galeria.

Bosc de galeria, pinars.

És el més conegut dels aucells cantors. El seu variat repertori i la suavitat melòdica del seu cant és apreciada des de temps molt antics. Curiosament, el seu color és absolutament discret: terrós amb la cua un poquet vermellosa i un anell ocular clar poc visible. Viu amagat entre la vegetació arbustiva dels pinars i del bosc de galeria, on cria.

Els primers cants s'escolten a l'abril i parteix cap a l'Àfrica a l'octubre.

89. *Luscinia svecica*. (14 cm).

Blaveta.

Migrant i hivernant escàs.

Màx.: 9 ex. (octubre 1995).

Molt semblant en estructura i forma al ropit (per ventura una mica més allargat), però de coloració, hàbitat i cant ben diferents. Les parts superiors són terroses fosques, amb una cella blanca ben visible i dues taques vermelles característiques a la base de la cua. Les femelles tenen un collar fosc i mal dissenyat, ben visible sobre les parts inferiors blanques. Els mascles tenen un cridaner baverall blau i vermell, amb una línia negra al pit. La subespècie *cyanecula*, poc usual al Parc, té una taca blanca al mig del baverall blau, mentre que la *svecica*, la més observable a s'Albufera i que estiuja al nord d'Europa, la té vermella. El so és la repetició d'un sec i fort txt, semblant al xoc de dues pedres.

Es pot veure a voreres de canyissar espès i baix o a zones de salicòrnia i solsoneres espesses, generalment entre setembre i març.

90. *Phoenicurus ochruros*. (14 cm).

Cua-roja de barraca.

Migrant abundant i hivernant escàs.

Màx.: 7 ex. (octubre 1995).

Voreres de bosc, camins, àrees agrícoles.

El mascle adult és negre, amb la cua vermella i les primàries internes de color platejat, i això fa que tinguin un escut gris als costats quan està aturat. La femella és de color gris fosc amb la cua vermella. Se'ls pot veure als voltants del Parc, zones obertes, àrees seques i voreres de camins des de l'octubre fins al març. Cria a l'Europa continental.

91. *Phoenicurus phoenicurus* (14 cm).

Cua-roja.

Migrant escàs.

Màx.: 3 ex. (setembre 1996).

Voreres de bosc, camins, àrees agrícoles.

Semblant a l'espècie anterior per l'estructura i pel fet de tenir la cua vermella. Els mascles són molt contrastats, amb el pit vermell, la cara negra i les espatlles grises. La femella és tota grisa, però sensiblement més clara que la de l'espècie anterior, sobretot a la panxa i al pit, que poden tenir una coloració lleugerament rosada. Cria a Europa i passa l'hivern a l'Àfrica tropical.

92. *Saxicola rubetra* (12,5 cm).

Vitrac de barba roja.
Migrant, més abundant a la tardor.
Màx.: 19 ex. (setembre 1993).
Voreres de camins amb vegetació herbàcia.

Observat típicament sobre una pedra, un pal o una branca ben atalaiada enmig d'una zona oberta, és un aucell de cua curta i cap molt arrodonit, amb les ales curtes. El mascle, més vistós, és de color terrós fosc amb el pit rogenc, la panxa blanca i unes celles molt cridaneres blanques que destaquen sobre el cap, ben negre. La femella és clara amb pigues negres a les parts superiors, amb una cella gruixada de color crema ben definida.

És molt observable al camí dels Polls i a Amarador, en temporada de pas.

93. *Saxicola torquatus* (12,5 cm).

Vitrac.
Sedentari abundant.
Cria: No quantificada.

Semblant a l'espècie anterior, és un dels aucells més detectables de les zones obertes i seques, per mor de la seva costum d'estar sempre atalaiat a llocs ben visibles. El mascle és semblant a l'anterior, però amb el cap ben negre i sense línies oculars, i amb una taca blanca ben visible sobre les cobertores de les ales. Les femelles són de color gris terrós amb la taca de les ales poc destacada.

El cant és sonor i viu, molt fort i potent, amb una certa musicalitat, però se sent més sovint el crit de *txc, txc, txc*, semblant a dues pedres petites que xoquen.

94. *Oenanthe oenanthe*. (15-16 cm).

Cuablanca. Primavera.
Migrant habitual.
Màx.: 12 ex. (octubre 1994)
Voreres de camins i zones obertes i seques.

Més gros que els anteriors i més petit que una mèrlera, amb el posat estirat i el cap alt, sempre en terra, sobre les petites elevacions del terreny... És difícilment observable, però, pel seu costum de no moure's gaire i pel color críptic: parts superiors grises amb la panxa blanca i el coll groguenc pàl·lid. Té les ales fosques i el carpó blanc molt visible quan vola. El mascle té una línia ocular destacada, també negra.

Un lloc especialment favorable per observar-lo és Amarador. Se'n poden veure entre setembre i octubre, i també entre març i maig. Cria a Europa i hiverna a l'Àfrica tropical.

95. *Turdus merula*. (24-25 cm).

Mèrlera.

Sedentari abundant.

Cria: No avaluada, però abundant.

Arreu del Parc: camins i voreres, bosc de galeria, pinars, etc.

Una de les espècies més conegudes de les que habiten a les nostres terres. Els mascles són ben negres amb el bec, les cames i l'anell ocular grocs. Les femelles són de coloració negra gastada, com a terrosa, amb el bec i les cames gris fosques.

El cant és sorprenent, melodiós i fort... sovint massa fort, amb ondulacions de to i molta energia. El crit d'alarma és un seguit de sons repetits i explosius, semblants a una rialla grotesca.

96. *Turdus philomelos*. (23 cm).

Tord.

Hivernant habitual, encara que darrerament és escàs. Migrant abundant.

Arreu del Parc.

És una mica més petit que la mèrlera, però d'estructura molt semblant. De color terrós a les parts superiors, blanc molt pigallat a les inferiors i de color taronja sota les ales, és un aucell molt detectable al pas de tardor i habitualment observable a l'hivern, als pinars i a les bardisses del bosc de galeria.

A la tardor arriben grans quantitats de tords arribats dels seus llocs de cria europeus. Molts parteixen cap al nord d'Àfrica. Al Parc són presents entre octubre i abril.

97. *Cettia cetti*. (14 cm).

Rossinyol bord.

Sedentari abundant.

Cria: Molt irregular, varia d'un a quatre mascles per ha. Estima de més de 500 colles el 2005.

Arreu del canyissar i el bosc de galeria del Parc, a més de pinars propers.

Aucell petit, de coloració terrosa a les parts superiors i gris blanquinós a les inferiors, amb una cella blanca molt pronunciada sobre l'ull. Sol tenir les plomes de les ales i la cua molt gastades pel fet d'estar movent-se constantment dins la vegetació espessa.

És detectat amb facilitat pel seu cant, fort, potent i sonor, un *txa-ka-xà txa-ka-txà txa-ka-txa-txa-txa-txa!* Són territorials tot l'any, i per això també canten a l'hivern.

98. *Cisticola juncidis* (10 cm).

Butxaqueta.

Sedentari relativament abundant. En lenta recuperació de la greu minva poblacional a causa de les ones de fred dels darrers anys.

Cria: estimacions de fins a 2 mascles per ha en les zones favorables.

Llocs oberts i de vegetació herbàcia alta (voreres de camins, àrees semipasturades...)

Aucell molt petit de coloració terrosa pigallada de negre. Té les plomes de la cua amb la punta blanca, cosa que es veu molt fàcilment quan vola, pel fet de tenir-la oberta en forma de ventall. El seu vol és característic: ondulant i emetent el seu cant cada vegada que s'enlaira: *zip, zip, zip, zip...* Els mascles poden construir diferents nius i canten més fort quan els tenen a punt. S'alimenta prop del terra, entre la vegetació, movent-se com un ratolí entre les tiges.

99. *Acrocephalus melanopogon* (12,5 cm).

Buscarla mostatxuda.

Sedentari abundant, amb importants oscil·lacions poblacionals per incendis i ones de fred.

Cria: estimacions de fins a quatre mascles per ha a les zones més favorables.

Canyissars.

Aucell petit que viu permanentment dins la vegetació esponerosa del centre de s'Albufera. Quan es deixa veure sol ser alimentant-se a les parts baixes de la vegetació, a les voreres dels canals, movent-se amb bots curts entre les tiges de les plantes.

La coloració és rogenca amb estries negres a les parts superiors, amb el cap negre i una cella blanca sobre l'ull. Les parts inferiors són blanquinoses. El cant és una llarga i repetida successió de sons semblants als d'un rodament de canya de pescar: *txi-txi-txi-lu-lu-luxip-xip-rec-crec-rec-xi-rrup...*

S'Albufera presenta una població de buscarles mostatxudes molt important a nivell europeu, avaluada, segons els anys, entre 3.000 i poc més de 500 colles.

100. *Acrocephalus scirpaceus* (12,5 cm).

Buscarla de canyar.

Estival abundant.

Cria: estimació de 200 colles el 2005.

Canyissars i, a la tardor, al bosc de galeria.

També difícil d'observar perquè té els mateixos costums i hàbits que l'anterior, però és de coloració molt més homogènia: roig terrós a les parts superiors i crema a les inferiors amb una línia clara sobre l'ull. El bec és molt llarg i gruixat. El seu cant és similar al de l'anterior,

però és més aspre i sec, sembla una repetició de síl·labes menys variades: *rec-re-rec-txec-txec-txec-xerr-xerr...*

Passen l'hivern a l'Àfrica, parteixen a l'octubre i retornen al Parc a l'abril-maig.

101. *Acrocephalus arundinaceus* (19 cm).

Rossinyol gros. Buscarla grossa.

Estival abundant.

Cria: estimació de cent colles el 2005.

Canyissars alts i vells.

Similar en estructura i coloració a l'anterior però molt més gros. Té el costum de cantar aferrat a les parts superiors de les canyes i el seu cant és sonor i potent, repetint tres vegades les mateixes síl·laba: *karr-karr-karr-quíe-quíe-quíe-nyac-nyac-nyac-txer-txer-txer-rec-rec-rec...*, fets que el fan fàcilment detectable i observable.

Com l'anterior, passen l'hivern a terres africanes, retornant al Parc a darreries de març i durant el mes d'abril. Parteixen entre setembre i octubre.

102. *Sylvia melanocephala* (13 cm).

Busqueret de cap negre.

Sedentari habitual.

Cria: No avaluada, però abundant.

Arreu del Parc.

De mida petita i de posat horitzontal, és fàcilment identificable pel cridaner anell ocular vermell. El mascle té el cap negre amb la gargamella blanca i la femella és de coloració grisa general. Les plomes més externes de la coa són blanques, molt fàcilment observables quan vola. Viu a les zones de vegetació aclarida, amb mates i abatzers. La veu és semblant al xoc petit de dues pedres: *txec-txec-txec* o *trec-trec-trec*.

103. *Sylvia atricapilla* (14 cm).

Busqueret de capell.

Sedentari molt escàs, una mica més abundant a l'estiu.

Cria: Exhaustiu com a nidificant al bosc de galeria, solament en resta una petita població que cria als pinars.

Un poc més gran que l'anterior, de coloració grisa general però amb un capell negre als mascles i roig a les femelles. No té cap anell ocular que envolti l'ull negre, molt gros. Tampoc te les plomes blanques de les voreres de la cua. Viu a zones més arbrades del Comú de Muro.

El seu cant és líquid i musical, amb ondulacions melòdiques, difícils de descriure.

104. *Phylloscopus collybita*. (11 cm).

Ull de bou.

Hivernant abundant.

Màx.: No quantificats.

Arreu del Parc.

Aucell petit, de coloració gris verdosa, amb les parts inferiors més pàl·lides i una cella negra molt poc definida que li travessa l'ull. Les cames i el bec són negres. Viu arreu on hi hagi insectes: canyissars, arbusts, arbres... els caça amb un curt i precís vol. Se'l detecta fàcilment per la veu, un suau psuit i pel cant, un sonor *txif-txaf-txif-txaf...*

Es veu des de setembre fins a abril, llavors parteix cap al nord.

105. *Phylloscopus trochilus* (11,5 cm).

Ull de bou gros. Ull de bou de passa.

Migrant abundant.

Màx.: No quantificat.

Arreu del Parc.

D'hàbitat semblant i una mica més gros que l'anterior, però de coloració pràcticament igual. Les diferències més notables són el color del bec i de les cames, groc terrosos, i la projecció de les primàries, més llargues. De tota manera, el cant és l'element clau: una frase suau i líquida, repetida sistemàticament de manera descendent i escalonada: *tiu-tiu-tiu-tiu-tiu-tiu-tiu-tiu*.

Es comporta com a migrant abundant a la primavera, quan arriba a darreries de març, més escàs a la tardor, al setembre i l'octubre. Passen l'hivern a l'Àfrica tropical i crien a bona part d'Europa.

106. *Regulus ignicapilla* (9 cm).

Reietó cellablanc.

Sedentari habitual.

Cria: Població poc coneguda, però no és escassa.

Pinars del Comú.

Aucellet molt petit, com una bolleta de cotó amb cua. Viu entre les branques dels arbres buscant incansablement els insectes petits dels quals s'alimenta. De coloració gris verdosa, té una cridanera línia blanca sobre l'ull i una ratlla carabassa sobre el capell negre (la femella

la té groga en lloc de carabassa). Com que sempre viu als arbres, és molt mal de detectar si no és pel seu cant, uns suaus xiulets seguits *pssssi-ssi-ssi-ssi*.

107. *Muscicapa striata* (14 cm).

Caçamosques. Papamosques

Estival abundant.

Cria: no quantificada.

Zones arbrades.

Aucell gris terrós amb la panxa blanca amb petites pigues fosques al pit. Té el cap llistat amb fines línies més fosques. És fàcilment identificable pel seu comportament: es posa a una branca o sobre una estaca i des d'allà es llença sobre els insectes que passen volant pels voltants, després torna a la mateixa talaia amb l'insecte al bec. És una espècie de bosc i de zones arbrades que passa l'hivern a terres africanes, retorna a l'abril i es veu fins al setembre-octubre. La ssp. *balearica* és la que cria aquí a l'estiu. Es distingeix per ser més pàl·lida i amb menys estries, i per tenir les ales una mica més curtes.

La veu és un sec *txep-tsep-tsep*.

108. *Ficedula hypoleuca* (13 cm).

Caçamosques negre. Papamosques negre.

Migrant regular.

Màx.: 10 ex. (abril 1997).

Zones arbrades.

De mida semblant a l'anterior, és de coloració molt destacada: mascles negres amb la panxa blanca i unes àrees grosses sobre les ales també de color blanc. La femella és semblant, però de coloració general gris terrosa amb la taca alar més petita. Viu a zones arbrades, amb els mateixos costums de caça que l'espècie anterior.

Al Parc es comporta com un migrant, que va de l'Àfrica (on passa l'hivern) a Europa, més habitual a la primavera (entre abril i maig) i menys a la tardor (setembre i octubre).

109. *Parus major* (14 cm).

Ferrerico.

Sedentari habitual.

Cria: No quantificada

Arreu del Parc.

Són uns dels aucells més acrobàtics dels que es poden veure per Mallorca. Tenen el costum de cercar insectes, de manera molt nerviosa, a tots els nivells de vegetació excepte en terra,

i sovint ho fan de cap per avall. La coloració és molt cridanera: groc verdós amb el cap i el pit negres i unes galtes blanques molt visibles. Les ales són grises i la cua té les plomes més externes de color blanc.

Molt detectables pel seu cant: un *tit-tit-pinc!* molt semblant al so d'un objecte metàl·lic rebotant sobre un altre. També tenen un sèrie gran de veus sorolloses difícils de descriure.

110. *Remiz pendulinus* (11 cm).

Teixidor.

Migrant escàs.

Màx.: 15 ex. (març 1997)

Bosc de galeria i canyissars.

Simpàtic aucell de canyissar de coloració terrosa amb el cap gris i una màscara negra a la zona dels ulls. Les femelles són semblants però amb la màscara més petita. Solen anar en grups molt renouers i els encanta rompre les floracions de la bova (*Typha*) per cercar-hi les llavors de les quals s'alimenten.

El so és un característic *pssiiiiiiii* descendent i melodiós. Visita el Parc sobretot a la primavera, de febrer a abril, encara que també es pot veure en menor nombre a la tardor, entre octubre i novembre.

111. *Lanius senator* (19 cm).

Capsigrany.

Estival regular.

Cria escassa a l'interior del Parc.

Camins, zones arbrades i àrees obertes.

Robust, agressiu, intel·ligent... de talla mitjana i de coloració cridanera (cos i cara blanc i negre amb el cap vermell) amb el bec fort i ganxut... és un excel·lent caçador d'insectes i predador d'aus, rèptils i petits mamífers. Sol vigilar atalaiat sobre els fils d'electricitat o sobre les branques més elevades dels arbres i els arbusts. Té el costum d'escarnir molt bé el cant de molts d'auells.

El mascle té el front negre, mentre que la femella té una taca blanca entre els dos ulls. Els joves són de coloració terrosa amb pigues més fosques. La subespècie mallorquina (*Lanius senator badius*) té la zona blanca de la part superior de les ales molt petita.

112. *Sturnus vulgaris*. (21 cm).

Estornell.

Hivernant molt abundant amb deteccions tots els mesos de l'any.

Màx.: Estimacions d'1.500.000 ex. (novembre 1996).

Cria: Dades de cria de cinc colles diferents en els darrers quinze anys.

Arreu del Parc, utilitza els canyissars com a dormidor.

És una de les espècies més abundants al Parc, amb concentracions de més d'un milió d'exemplars als hiverns més freds. Els seus esbarts formen figures espectaculars al cel durant la colgada als horabaixes i les sortides, al matí, cap a les zones d'alimentació fora del Parc són impressionants. Solen utilitzar les zones més interiors del Parc, però canvien de localització cada parell de dies perquè amb el seu pes rompen les tiges seques de canyet que li serveixen de suport com a dormidor i així creen, amb el pas de les setmanes, grans àrees amb la vegetació aixafada. Alguns rapinyaires aprofiten aquestes colgades per capturar-los.

L'alimentació és frugívora (oliva, llentiscle...) i insectívora. Són de gran importància en la dinàmica ecològica de la zona pel seu gran nombre.

La coloració és verd negrosa amb reflexes metàl·lics i pigues clares arreu del cos. El bec és gros i de color groguenc. Els joves són terrosos. Emeten gran quantitats de sons i renous secs i àspres que són detectats des de molt enfora com una remor sorda i pesant, però el seu cant territorial és aflautat, molt líquid i melodiós.

113. *Passer domesticus*. (15 cm).

Teulader. Gorrió teulader.

Sedentari abundant.

Cria: No quantificada.

Arreu del Parc.

Un dels aucells més coneguts de tots per mor de la seva relació molt estreta amb la civilització humana. Ha sabut transformar en avantatges els canvis d'hàbitat que aquesta ha suposat en el medi: més facilitat d'alimentació, més seguretat enfront de predadors...

El mascle té el cap gris, les galtes blanques i un cridaner baverall negre. La femella és més terrosa, favada de negre, i els joves són molt semblants a les femelles.

114. *Fringilla coelebs*. (15,5 cm).

Pinsà.

Sedentari escàs, més habitual a l'hivern.

Cria: No quantificada.

Pinars i zones arbrades

Inconfusibles per les marques alars blanques i per les plomes externes de la cua del mateix color, molt visibles quan volen. El mascle es destria de la femella per tenir el cap de color de cel i la cara i el pit de color rogenç. La femella és més grisa i terrosa. Són habituals a l'hivern a

les zones més seques, com el camí del Mig i, durant tot l'any, a tot el Comú. Sovint se'n veuen a terra, gratant amb els peus i menjant insectes a les voreres del camins.

El cant és fort i musical, descendent i acabat en una floritura, escoltat de manera repetida a les zones de pinar durant tota la primavera i l'estiu.

115. *Serinus serinus* (11 cm).

Gafarró. Verderolí.

Sedentari abundant.

Cria: No quantificada.

Arreu del Parc, més aviat a les zones arbrades.

Un aucell molt detectable a la primavera i l'estiu perquè té el cant semblant a un ou quan es fregeix: *txi-pit-sip-sis-xir-ris-xip-txir...* Canta des d'una branca d'arbre o quan vola amb les ales obertes, batent-les d'una manera molt lenta i singular. Comencen a cantar dins el febrer.

La mida és petita i la coloració general és verdosa plena de taques grises, amb la panxa més clara. Els mascles quan tenen el plomatge nupcial tenen el coll, la cara i el front de color groc, amb les orelles i el capell de color gris.

116. *Carduelis chloris* (15 cm).

Verderol.

Sedentari abundant.

Cria: No quantificada.

Arreu del Parc.

Més gros i rabassut que l'anterior, amb el bec molt gruixat. El verderol és abundant a les zones obertes i s'alimenta de llavors. El mascle és verd amb la panxa, la base de les primàries i el centre de la cua de color groc. La femella és més grisa i apagada, però manté àrees grogues a les ales i a la cua.

El cant és un tremolor sonor ascendent i també te veus sonores i líquides com *tuuiit* i *ziuu-txuii-txuii-txui*.

117. *Carduelis carduelis*. (14 cm).

Cadenera.

Sedentari abundant.

Cria: No quantificada.

Arreu del Parc.

Molt coneguda pels seus colors cridaners i per la seva facilitat d'observació, la cadenera viu a zones obertes, sovint amb presència de cards (d'on li ve el nom, precisament). La coloració és terrosa amb la cara vermella, el cap negre, el carpó i les galtes blanques. Però el que més crida l'atenció és una gran àrea molt cridanera de color groc a les ales, de color negre.

Vola en grups que poden ser nombrosos i la veu és suau i líquida. El cant és molt agradable i melodiós, aspecte pel qual ha estat objecte de captivitat des de molt de temps enrere.

118. *Carduelis cannabina*. (14 cm).

Passerell.

Sedentari abundant.

Cria: No quantificada.

Arreu del Parc.

Més habitual a la perifèria del Parc (ses Puntes, Son Serra, Amarador...), sol acompanyar els grups de cadeneres alimentant-se pels camps oberts amb cards i altres plantes plenes de llavors. Se'l reconeix pels colors gris terrosos i les ales negres i, en temps de cria, per la taca vermella del pit i el front als mascles.

També té un cant agradable, encara que més curt i sec, i també ha estat objecte, durant segles, de captures per tenir-ne d'engabiats i fer cria en captivitat.

119. *Emberiza schoeniclus* (15,5 cm).

Hortolà de canyar.

Sedentari regular, amb una minva espectacular de la població nidificant.

Cria: Una estimació de només nou colles el 2006, per més de cinquanta el 1989 .

Canyissars.

Aucell típic de canyissar, de coloració terrosa amb estries negres. La femella presenta dues línies molt cridaneres, una negra i l'altre blanca, que baixen des del bec fins al coll amb el cap de color terrós amb una cella de color crema sobre l'ull. El mascle té el cap i el coll negres, hi destaquen un collar i una línia bigotera de color blanc. Ambdós sexes tenen les plomes més externes de la cua de color blanc, molt visibles al vol. Al Parc hi viu la cada vegada més escassa subespècie *E. sh. witherby* que té el clatell gris i el bec sensiblement més gruixat que l'espècie nominal, i que es troba en regressió.

Els mascles són perfectament detectables perquè tenen el costum de cantar sobre la part més alta de les canyes. El so és una repetició constant d'un refilet sonor, líquid i ascendent, difícil de transcriure.

120. *Emberiza calandra*. (18 cm).

Sól·lera.

Sedentari moderat, en aparent regressió. Estimació de 25 colles el 2005.

Cria: No quantificada.

Àrees conreades dels voltants del Parc, zones obertes i voreres de camins.

És un aucell relativament gros, arrodonit, de coloració terrosa a les parts superiors i blanca a les inferiors, però molt pigallada de fosc. Té el cap molt gros amb un ull negre molt destacat. El bec és curt i gruixat i la cua té les plomes més externes de color blanc, molt visibles al vol (molt lent i amb les ales molt gruixades, amb batecs molt marcats). Té el costum de posar-se sobre els fils i pals d'electricitat i sobre les parts més elevades de les branques més altes dels arbres i els arbusts, des d'on canta sovint.

El cant és molt típic, semblant al so metàl·lic d'un grapat de claus quan es remenen: *txi-txi-txirri-ri-ri-ri-ri-ri!* Canta de manera molt seca i ascendent. A l'hivern s'arreguen generalment entre un i dos centenars d'aus per dormir als canyissars, encara que alguns anys són més abundants i arriben al miler d'exemplars.